

Ukazovatele týrania detí

Týranie detí môže znamenať fyzické ubližovanie, sexuálne zneužívanie, neposkytovanie náležitej starostlivosti alebo odopieranie lásky dieťaťu a neakceptovanie dieťaťa. Pojem týranie detí zahŕňa: zanedbávanie, psychické týranie, fyzické týranie a sexuálne zneužívanie.

Zanedbávanie

Väčšina dospelých zanedbáva deti úmyselne. Zanedbávanie zvyčajne vyplýva z nevedomosti o tom, čo je primeraná starostlivosť o dieťa, alebo z neschopnosti plánovania. K zanedbávaniu dochádza, keď dospelý nedokáže poskytnúť dieťaťu dostatočnú potravu, spánok, bezpečnosť, dohľad, obliečanie alebo lekársku starostlivosť. *Ukazovatele správania zanedbaných detí:* bleďosť, apatia, neupravenosť, časté absencie v škole, obliečenie, ktoré nie je primerané počasiu, špinavé šaty, delikvencia, požívanie alkoholu a drog, nedostatočná a nepravidelná strava.

Fyzické ukazovatele: nedostatočná hygiena, zanedbané zdravotné problémy a pomôcky (prehliadky u zlíbára, okuliare), neustály nedostatok dohľadu nad dieťaťom.

Psychické týranie

Psychické týranie zahŕňa akékoľvek konanie, ktoré bráni vytvoreniu priaznivých životných podmienok pre dieťa. Ide o prípady, keď je vzťah dospelého k dieťaťu taký nezdravý, že sa vážne narušá osobnosť dieťaťa. Takýmto správaním dospelých je napr. kričanie, ponižujúce poznámky, odmietanie, ignorovanie, izolovanie alebo terorizovanie dieťaťa. Psychické týranie je veľmi ťažké identifikovať a doká-

Ukazovatele správania psychicky týraného dieťaťa: ťažké depresie, extrémne útlakosť alebo agresivita, prílišná poddajnosť, poslušnosť, počiatočná čistota, extrémne vyčadenosť, pozornosť okolo seba, extrémne zabraný pri hre.

Fyzické ukazovatele: nočné pomociovanie neorganického pôvodu, incest, časté psychosomatické ťažkosti, nevoľnosť, bolesti hlavy, bolesti žalúdka, nechutenstvo, neprospievanie dieťaťa bez organických príčin.

Fyzické týranie

Fyzickým týraním je akékoľvek úmyselné ublíženie na zdraví dieťaťa. Často ho zapríčiňuje konanie dospelého, ktorý sa má o dieťa postarať, alebo naopak, nedostatkom jeho konania. Môže ísť o zranenia ako modriny, podliatiny, rezné rany, zlomeniny, popáleniny alebo vnútorné zranenia. Fyzické týranie sa môže vyskytovať ako jeden alebo dva ojedinelé incidenty, alebo pretrvávajú dlhší čas.

Ukazovatele správania: Dieťa si nevie vybrať, ako k zraneniam došlo, alebo uvádza rozporuplné vysvetlenia, dieťa je obozretné voči dospelým, dieťa sa pri nečakaných dotykoch kričí alebo myká, malé deti nenadväzujú očný kontakt, dieťa je extrémne agresívne alebo utiahnuté, bez výberu vyhľadáva náklonnosť, je extrémne poddajné a/alebo sa usiluje zapáčť sa.

Fyzické ukazovatele: zranenia odporujúce vysvetleniam, prítomnosť vážnych zranení v rôznych štádiách hojenia, prítomnosť rôznych zranení v priebehu určitého časového obdobia, zranenia na tvári u dojčiat a detí predškolského veku, zranenia neúmerne veku a vývojovej fáze dieťaťa.

Sexuálne zneužívanie

Sexuálne zneužívanie je akýkoľvek vzťah medzi dieťaťom a staršou osobou, ktorého zámerom je zneužiť dieťa za sexuálnym účelom. Zrejme je to najzložitejšia forma násillia, ktoré sú si ľudia schopní uvedomiť, že existuje. Otvorené sa o tomto probléme začalo hovoriť len nedávno. Kanadské trestné právo určuje množstvo typov sexuálneho zneužívania, napr. zasahovanie do sexuality iného človeka, vyzyvanie k dotyku, sexuálne zneužívanie mladistvých, prinucovanie k sexuálnym aktivitám zo strany rodiča alebo osoby, ktorá má

dieťa na starosti, vystavovanie genitálií v prítomnosti dieťaťa, incest. *Ukazovatele správania:* veku neprimerané sexuálne hry s hračkami, prejavy jednoznačného sexuálneho správania neprimeraného veku, kresby alebo opisy, ktoré jednoznačne vyjadrujú sexuálne správanie, alebo veku neprimerané sexuálne vedomosti, prostitúcia, zvädzanie, utiahnutosť, fantazировanie alebo infantilné správanie, málo intenzívne vzťahy so seberovnými, kriminálna alebo úteky, nepriame narážky na problémy doma ako „chcel/a by som bývať s vami“, strach z ľudí alebo výrazný odpor, ak majú s niekým zostať samy, nezvyčajný záujem alebo vedomosti o sexuálnej oblasti, vyjadrovanie náklonnosti nezvyčajnými spôsobmi.

Fyzické ukazovatele: nezvyčajné alebo nadmerné svrbenie v genitálnej alebo análnej oblasti, roztrhaná, flakadá alebo zakrvená bielizeň, tehotenstvo, zranenia vo vaginálnej alebo análnej oblasti, t.j. modriny, opuchy alebo infekcia, pohlavné choroby, ťažkosti pri chôdzi a sedení.

Sexuálne zneužívanie zahŕňa všetky aktivity, pri ktorých je dieťa zneužitá na sexuálnu stimuláciu či ukávanie inej osoby ako (no nielen) odhaľovanie sa pred dieťaťom, odhaľovanie genitálií dieťaťa, hladkanie, sexuálne obťažovanie a donucovanie; sexuálnym zneužívaním je aj keď iná osoba dovoľí dieťaťu sledovať pornografiu alebo sexuálne aktivity, alebo ho k sledovaniu priamo pobáda.

Možnosť nabádať dieťa na sexuálny styk vyplýva z pozície sily páchatela, čo je v ostrom kontraste k veku dieťaťa, závislosti alebo podriadenej pozícii. Častými donucovacími prostriedkami sú vyhružky a uplácenie dieťaťa, korupcia. Počas sexuálneho útoku bývajú deti len zriedka fyzicky zranené, preto treba venovať zvýšenú pozornosť prejavom v správaní. Nie vždy je sexuálne zneužitie zločinom dospelých na deťoch. Zhruba v 25 % prípadoch sexuálneho zneužívania detí sa vyskytujú vážne útoky mladistvých.

Incest / sexuálne zneužívanie detí

Patricia D. McClelland

„Ak ste boli sexuálne zneužití, nie ste sami. Do osemmásťrokov je sexuálne zneužitie každé tretie dievča a každý siedmy chlapec.“ (Bass a Davis 1988, s. 20.) Incest sa zvyčajne definuje ako sexuálny pomer medzi pokrvnými príbuznými. Uzatvárať takého manželstva je trestné. V súčasnej dobe sa vyvíja definícia incestu, ktorá zohľadňuje zneužitie dôvery a prevahu sily v takýchto jednostranných vzťahoch. Jedna z definícií znie: „Vysvolčovanie sexuálne neprimeraného správania, alebo správania so sexuálnym podtextom (...) osobou alebo viacerými osobami, ktorých autorita vyplýva z pretrvávajúceho citového väzba.“ (Blume 1990, s. 4.) Takáto definícia sa rozširuje o sexuálne zneužívanie hocikým, kto má autoritu alebo moc nad dieťaťom. Zahŕňa teda páchatelov, medzi ktorých patria: priami aj vzdialení príbuzní, vychovávateľa, učiteľia, vedúci skautských organizácií, kňazi / duchovní a pod. „Incest medzi dospelým a dieťaťom, ktorí sú v príbuzenskom vzťahu, alebo adolescentom sa v súčasnej dobe považuje za najrozšírenejšiu a pre dieťa najškodlivejšiu formu sexuálneho zneužívania.“ (Courtois 1988, s. 12.)

So stúpajúcou rozvodovosťou sa zvyšuje i počet ohrozených detí. Ženy v snahe nájsť si partnera nevedomky podstupujú riziko sexuálneho zneužívania svojich detí mužom, s ktorým žijú. Ak sa matky opäť vydajú, podľa prieskumu D. Russel, „neolátné dcéry sú v osemmásťrokovom nebezpečenstve sexuálneho zneužívania otcimom, než dcéry vychovávané biologickým otcim.“ (Russel 1986, s. 103.) „Niektorí výskumníci začínajú mať podozrenie, že možno z tohto dôvodu vzrastá počet otcimov, ktorí sú v skutočnosti „šikovnými pedofilmi“, a oženia sa s rozvedenými alebo slobodnými matkami, aby mali prístup k deťom.“ (Crewdson 1988, s. 31.)

Vo Finkelhorovej štúdií sa uvádza: „Chlapci majú trochu iné skúsenosti ako dievčatá. Ide prevažne o homosexuálne skúsenosti a v menšej miere sa tý-

kajú členov rodiny. No i tak sú chlapci obeťami násillia a nátlaku rovnako často ako dievčatá. Dievčatá i chlapci uvádzajú, že vo viac ako polovici prípadov bola použitá nejaká forma nátlaku.“ (Finkelhor 1979, s. 143.)

Podľa Diany Russel (*The Secret Trauma*) a Davida Finkelhora (*Child Sexual Abuse*) sú v prípade dievčat páchatelmi v 95 % muži, v prípade chlapcov sú páchatelmi v 80 % muži (Bass a Davis 1988, s. 96). Zrejme to je hlavný dôvod, prečo je väčším tabu o inceste hovoriť ako incest samotný.

Freud ako prvý v roku 1896 poukázal na súvislosť medzi psychickými problémami dospelých a ich zážitkami z detstva, keď boli sexuálne zneužívaní. Taktito vysvetľoval problematiku hystérie. Z nej vychádzal pri svojej teórii zvädzania. Po značnom rozruchu zo strany jeho súčasníkov (mnohí z nich boli sami páchatelmi) Freud odvolal teóriu zvädzania a nahradil ju teóriou Oidipovho komplexu. Táto teória nazerala na incestné úvahy obeť ako na čiré sexuálne fantazировanie. (Russel 1986, s. 4-6.)

Najvyšší počet prípadov incestu u populácie ako celku vychádza z Kinseyho štúdií z konca 40. rokov a začiatku 50. rokov tohto storočia. Hoci ženy v jeho štúdiách uvádzajú, že ich zážitky zo sexuálneho zneužívania v detstve boli traumatické, „Kinsey tieto správy nevyberane bagatelizoval. Usiloval sa uistiť verejnosť, že deti by sa nemali znepokojovať týmito zážitkami. Ak k nim aj došlo, na vine nebol sexuálny agresor, ale pruderní rodičia a učiteľia, ktorí zapríčinili, že sa dieťa stáva „hysterickým“ (...) Oproti tomu, táto skupina (skupina okolo Kinseyho) preukazovala prílišnú citlivosť voči dospelému útočným sily, vychádzala z pozície, že ide len o čosi viac, než presadzovanie väšších sexuálnych výsad pre mužov (...) Verejnosť o posudzovaní týchto mužov nebola ochotná uznať, že ide o incest.“ (Herman 1981, s. 16-18.)

V 70. rokoch sa otázka incestu opäť dostala na verejný, tentoraz z iniciatívy samotných žien, a to v období, keď prudko vzrastalo hnutie za zrovnoprávnenie žien. Poukazovalo sa na znásillnenia, týranie žien a sexuálne zneužívanie detí. V ro-

ku 1979 sa Diana Russel pýtala „viac ako 900 náhodne vybraných žien v San Franciscu na ich sexuálne zážitky z detstva (...) a zistila, že 38 % opýtaných (...) bolo sexuálne zneužitých dospelým príbuzným, známym alebo neznámym, pred dovŕšením osemmásťrokového roka života“ (Crewdson 1988, s. 25). Jej štúdia mala isté metodologické nedostatky, ale nie také, aby sa považovala za bezcennú. Bud Lewis z *Los Angeles Times* viedol v júli roku 1985 prieskum verejnej mienky, aby zistil, do akej miery je sexuálne zneužívanie rozšírené. Jeho vzorku tvorilo 2627 mužov a žien zo všetkých štátov USA. Výsledky preukázali, že „27 % žien a 16 % mužov bolo v detstve sexuálne zneužitých (...) vzhľadom k súčasnej populácii v USA je to takmer 38 miliónov dospelých, ktorí boli v detstve sexuálne zneužití“ (Crewdson 1988, s. 27-28).

„Približne 40 % všetkých obeť trpí pretrvávajúcimi následkami natoľko, že si vyžadujú liečbu aj v dospelosti.“ (Brownne a Finkelhor 1986, cit. in: Courtois 1988, s. 6.) Súčasťou niekoľkých následkov je nedôvera (čo ovplyvňuje vzťah medzi terapeutom a pacientom), strach z intimity, depresie, samovražedné sklony a iné sebazraňujúce správanie, nízke sebavedomie, pocity viny, lnevu, izolácia a odcudzenia od ostatných, závislosť na drogách a alkohole a poruchy príjmu potravy.

„Briere spochybňuje užívanie psychiatrických charakteristik (pri obeť sexuálneho zneužívania). Navrhoval, aby sa psychické poruchy u obeť sexuálneho zneužívania považovali za traumy po sexuálnom zneužití. Tento termín sa vzťahuje na symptómy v správaní, ktoré sa spočítajú upravení, ale po istom čase sa v dospelosti v určitých súvislostiach stali neprimeranou súčasťou osobnosti obeť.“ (Gil 1988, s. 28.) Takýto pohľad sa odvíjajú od stigmatizovania obeť a hľadania viny u obeť. Páchatel je osoba, ktorá nesie vinu za spôsobenú traumy. Deti nikdy nie sú vinné za sexuálne zneužitie. Zodpovední sú jedine dospelí. Na prelome storočia Freud označil obeť sexuálneho zneužívania za „hysterické“. Nasledujúcich sedemdesiat až osemdesiat rokov ich spoločnosť označovala za „psychicky narušené“. V súčasnosti sa obeť

Rodiny majú pravidlá a normy, ktoré regulujú správanie jej členov. Stabilizujú rodinu, no na úkor práv jednotlivých členov. V incestuóznych rodinách na úkor zien a detí. Rodinný systém, ako všetky systémy, potrebuje interakciu medzi jednotlivými jej členmi a členmi vyšších systémov, aby dynamicky rástol a zostal zdravý. Energia výmeny medzi hranicami poskytuje puto medzi systémami. Otvorené systémy dovoľujú množstvo energie, uzavreté systémy sa málo ovplyvňujú s ostatnými systémami. Po čase si systémy vybudujú vzory interakcie s inými systémami, založené na úsilí výmeny a na spätnej väzbe. Tieto vzory sú pružné, ak je systém otvorený, a nepružné, ak je uzatvorený.

Hodnoty a / alebo úloha sociálnej práce

Sociálna práca ako profesia sa venuje hodnotám ľudskej dôstojnosti, osobnej autonómie, sebarealizácie a práva na sebaurčenie. A to sú práve hodnoty, ktoré obetiam najviac chýbajú.

V snahe úspešne identifikovať a liečiť obeť sexuálneho zneužívania detí sa sociálni / e pracovníci /cky zaoberajú charakteristikami, následkami a liečebnými postupmi, vzťahujúcimi sa na túto problematiku. Mnoho sociálnych pracovníkov /čok neuznáva závažnosť incestu. Ideálne by sa na liečebnom procese malo pracovať s obefou, „tichým spoločníkom“ a páchatelom. „V posledných rokoch sa mnoho združení sociálnych služieb snažilo neporušiť rodinu, najmä ak všetci zainteresovaní (manžel, manželka a obeť) prejavili záujem udržať rodinu. Typický nápravný proces ráta s oddiatím otca z rodiny na šesť až dvanásť mesiacov, počas ktorých prebiehajú individuálne liečenia všetkých členov rodiny.“ (Zastrow 1986, s. 202.) Zámer zachovať rodinu neporušenú by nikdy nemal mať prednosť pred snahou ochrániť dieťa. Jednou z výstah je, že na deti sa vyvíja nátlak, aby súhlasili s udržaním rodiny, hoci to nie je pre ich dobro.

„Túžisko problému incestu leží vzhľadom v rámci rodiny. Pokiaľ budú ot-

covia vládnúť a nebudú sa starať o rodinu, a pokiaľ sa matky budú len starať a nebudú vládnúť, podmienky na vznik incestu otec — dcéra sa neodstránia.“ (Herman 1981, s. 206.) „Keď muži prestanú vládnúť rodinám, možno po prvý raz zistia, čo to znamená, patríť do rodiny.“ (Herman 1981, s. 218.) Pred 150 rokmi „Ženy dospievali okolo 17. roku života“ (Bradshaw 1988, s. 14). Muži si zrejme mysleli, že ak raz žena dospeje, je sexuálne prístupná a emocionálne dost zrelá na sexuálne vzťahy. Problém je v tom, že dnešné dievčatá dospievajú okolo 12. roku svojho života. Nie sú ešte zrelé na sexuálne vzťahy a muži si stále myslia, že tým medzníkom je práve puberta.

Tradične sa páchatelia sexuálneho zneužívania detí delia na fixovaných a regresívnych a zneužívanie je buď incestuózne, alebo pedofilné a tieto delenia sa naďalej podporujú. Veľa páchatelov preukazuje vlastnosti fixovaných, ako aj regresívnych násilníkov.

Presvedčenie, že incest je klinický problém odlišný od ostatných foriem sexuálneho zneužívania, sa zakladá na troch základných názoroch: Incestuózní otcovia nezneužívajú deti mimo rodiny, incest je sexuálnym vyjadrením nesexuálnych potrieb a každý člen rodiny má psychický podiel na vzniku a udržiavaní sexuálneho zneužívania. Takéto presvedčenie so sebou prináša množstvo problémov. Veľa incestuózných otcov napríklad zneužíva aj deti mimo rodiny. Úloha potláčania, útlaku a separovania sa jedínca, rodiny či spoločenstva sa nesmie podceňovať. Tieto procesy si jednotlivci „nacvičia“ veľmi zavčasu, sú hlboko zakorenené, chránia a uchovávajú nezdravý systém. Poskytujú síce okamžitú úľavu, ale zároveň aj blokuju zdravé schopnosti vyrovnávania sa s problémami a zaberajú zmysluplnosť. Sociálni / e pracovníci /cky, ktorým ide o zlepšenie fungovania systému rodiny, by sa mali zamerať práve na takéto procesy.

Z internetových materiálov preložila Zuzana Chvostíková

Podrobné údaje k odkazovej literatúre nájdete na stránkach internetu.

centrum nádej

Bezpečnosť

Povedzte svojim susedom o násilí a požiadajte ich, aby zavolali políciu, keď počujú hluk z vášho bytu. Nájdite si bezpečné miesto, kam pôjdete, ak budete musieť opustiť svoj domov.

Plán úniku

Bezpečnosť znamená, že musíte mať plán rýchleho úniku. Takýto plán znamená, že si odkladáte nejaké peniaze, drobné na telefón, založíte si vlastnú vkladnú knižku a odkladáte si kópie finančných záznamov, dôležitých dokumentov, kreditných kariet a bankových dokladov na bezpečnom mieste. Zabaľte si kufor s kľúčmi od bytu a od auta, náhradnými šatami pre vás a vaše deti, fotografie, lieky alebo recepty a telefónne čísla polície, tiesňovej linky, priateľov, rodiny a poradní.

VAROVNÉ SIGNÁLY POTENCIÁLNEHO NÁSILNÉHO SPRÁVANIA

človek, ktorý:

- trvá na príliš rýchlym zblížovaní sa vo vzťahu
- nerešpektuje vaše hranice
- je nadmerne vlastnícky alebo žiarlivý
- kritizuje váš vzhľad alebo vás potupuje
- hovorí jedno a robí druhé
- nepreberá zodpovednosť za svoje konanie
- obviňuje druhých za svoje zlyhanie alebo ťažkosti

- už v minulosti niekoho zbil
- obviňuje partnerku z predchádzajúceho vzťahu za zlyhanie tohto vzťahu
- vyrástol v rodine, kde sa vyskytovalo násilie
- má veľmi stereotypné názory na rodové roly
- trvá na tom, aby ste sa vzdali svojich aktivít vo voľnom čase
- trvá na tom, že nemáte tráviť čas so svojou rodinou alebo priateľmi
- zdá sa „príliš dobrý na to, aby bol reálny“
- robí tvrdé hanlivé poznámky o druhých
- stráca sebakontrolu a je impulzívny

Ktorýkoľvek z týchto signálov sám osebe ešte nemusí byť znakom potenciálneho násilného správania. Je však dôležité neignorovať „varovné signály“. Nechajte si čas na dôkladné spoznanie partnera. Sledujte, ako sa správa v rôznych situáciách. Najväčší rizikový faktor na uviaznutie v násilníckom vzťahu je zraniteľnosť. Starajte sa o seba tak, aby ste znížili riziko uviaznutia v násilníckom vzťahu.

Podľa materiálu Centrum Nádej: Nič ste samé Centrum Nádej poskytuje podporné služby pre zneužívané ženy a ich deti.

Poradňa je otvorená v priestoroch občianskeho združenia Pomoc ohrozeným deťom na Vavilovej ulici č. 22 v utorok od 9. do 12. hod. Tel.: 62 24 78 77 Anonymná telefónna linka 62 24 99 14 funguje vždy v stredu od 16. do 18. hod.

Právna situácia v Slovenskej republike v oblasti domáceho násillia

Varovanci programu Phare/Democracy organizujú Nadácia Profem — Praha, Asijesty for Women — Hamburg a Aliancia žien Slovenska — Bratislava taktie školenie právničiek na tému násillia páchaného na ženách. Ide o prípravu špecialistiek pre oblasť ľudských práv žien.

Školenie prebieha formou päťdenných seminárov (celkom sa budú konať tri) a plní sa v študijný týždenný pobyt v Nemecku. V rámci školenia sa veľká pozornosť venuje porovnávaniu právnej úpravy v SR a EÚ, ČR a EU, ako aj rozborom legislatívnych návrhov na základe znalosti situácie v Nemecku, USA, Holandsku, Rakúsku a ďalších vyspelých demokratických krajinách. Súčasťou praktické skúsenosti sprostredkujúce sú aj mimovládne organizácie. Tému jednotlivých seminárov sú: násillie páchané a v blízkom okolí, obchod s orgánmi a násillie na prostítkach, medzinárodná stratégia lobbingu a iné stratégie.

Školenie vedú právničky z hamburskej organizácie Amnesty for Women v spolupráci s odborníkmi zo Slovenskej a Českej republiky z oblasti legislatívy so zameraním na právne úpravy danej problematiky.

Tento materiál pripravila účastníčka školenia Henrieta Kollárová ako podklad na uvažovanie o problematike násillia v rodine v SR z právneho hľadiska.

Do dnešného dňa sme sa naučili veľa nového, prípadne sme si povzrušili a rozšírili už získané vedomosti. Pokúsim sa vám priblížiť bližšie právnú úpravu v SR, ako aj pripravované zmeny a očakávaná. Vychádzala som z oficiálnych dokumentov publikovaných článkov a z vlastného štúdia.

1. Východisková správa SR k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a jej aktualizácia
2. Stanovisko MV SR k rezolúcii č. 52/86 Prevencia kriminality a opatrenia trestnej justície na elimináciu násillia voči ženám
3. Eva Sopková: *Násillie páchané na ženách v rodine — mlčať, alebo konať* (Sociálna práca — ľudské práva — vzdelávanie dospelých. Zborník referátov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou)
4. Modelové stratégie a praktické opatrenia na elimináciu násillia voči ženám v oblasti prevencie kriminality a trestnej justície
5. Trestný zákon (140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov) a Trestný poriadok (141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov)
6. Občiansky zákonník (40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov) a Občiansky súdny poriadok (99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov)
7. Zákon NR SR č. 314/1996 Zb. o prokuratúre
8. Katarína Fuschová: *Násillie — biele miesto na mape súčasnej rodiny*. FF Prešovskej univerzity, katedra vzdelávania dospelých a sociálnej práce
9. Zákon NR SR č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch
10. Zákon NR SR č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb
11. Zákon NR SR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov

Dovoliť si začať štatistikou Evy Sopkovej z roku 1980, že v 45 % prípadoch vedených v manželskej a predmanželskej poradni sa vyskytovalo fyzické násillie manžela voči manželke. V roku 1997 v prieskume *Bité ženy na Slovensku* (Šimtalová, Sopková) vyskočili alarmujúce čísla, z ktorých vyberám nasledujúce: 46,5 % žien fyzicky napadol ich manžel už v prvom roku manželskeho života a 6,9 % žien už pred sobášom. Až v 70 % prípadoch porovzvodového spoluzitia manželov násillie bývalého manžela pretrvávalo

